

İtici ve çekici faktörler bağlamında iç göç: Gaye Hiçyılmaz'dan *Fırtınaya Karşı*

Ayten Er*

Özet

Göç, toplumbilimsel açıdan, insanların ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerle, buldukları uzamdan geçici ya da sürekli olarak başka bir uzama yerleşmeleri olarak tanımlanır. “Uzamanın”, “işin” ve “toplumsal ilişkilerin” değişmesi gibi parametreler üzerine kurulur; iç ve dış göç olmak üzere ikiye ayrılır. Ülkemizin iç ve dış göç gerçeği yazında da sıklıkla ele alınır. Bu bağlamda Gaye Hiçyılmaz, ülkemizin iç göç gerçeğini ele aldığı *Fırtınaya Karşı* adlı yapıtında, kırdan kente büyük umutlarla “gönüllü” ya da “zorunlu göç” eden ailelerin yaşadığı düş kırıklıklarını gündeme getirir. Bu çalışmada, *Fırtınaya Karşı* (Hiçyılmaz, 1992, s. 53), göç kuramcıları arasında yerini alan Everett S. Lee’nin “itme-çekme modeli”ne göre değerlendirilmiştir. “İtici”/olumsuz (-) ve “çekici”/olumlu (+) faktörleri kapsayan modele göre, insanlar yaşadıkları uzamdan bir takım “itici faktörler”den dolayı ayrılarak, kendilerini “çekici faktörler”in beklediğine inandıkları başka uzamlara göç ederler. Birbirinden farklı olan bu faktörler, bireylerin beklentileriyle yakından ilgilidir. Göçün ardından, psikolojik uyum sorunu yaşanır ve beraberinde “bütünleşme”, “ayrışma”, “marjinalleşme” ve “asimilasyon” kavramlarını getiren “kültürlenme” süreci başlar. Kırdan kente göç üzerine kurulan roman boyunca okur, “kır insanının” kendisine nasıl yabancılaştığına, ne yaparsa yapsın kente gerçek anlamda asla bütünleşemediğine ve hep iki uzam arasında yani “araf”ta kaldığına tanık olur. Romanı büyükbabanın söylediği atasözünü özetlemek olasıdır: “Güzel tüyler takınmakla tavus kuşu olunmaz”.

Anahtar kelimeler: İç göç; kültürlenme; itme-çekme modeli; kent insanı; kır insanı.

Giriş: Kuram Üzerine

İnsanların ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerle, buldukları uzamdan geçici ya da sürekli olarak başka bir uzama yerleşmeleri olarak tanımlanan göç, “uzamanın”, “işin” ve “toplumsal ilişkilerin” değişmesi gibi parametreler üzerine kurulur (Piché, 2013:19). Ülke sınırları içinde yaşanan uzamdan başka bir uzama yapılan yer değiştirme “iç göç”, başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla yapılan yer değiştirme ise “dış göç” bağlamında değerlendirilir.

Küreselleşen dünyamızda git gide karmaşıklaşan ve çeşitlenen göç olgusunda iki nokta üzerinde durulur. Bunlardan birincisi bireyler açısından göçü tetikleyen neden ve motifleri kapsayan “İnsanlar neden göç eder?”, ikincisi ise, daha çok,

* Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: ayten@hazi.edu.tr.

insanları göç etmeye ya da oldukları uzamda kalmaya iten toplumsal ve ekonomik faktörleri kapsayan “Göç hangi ölçüde amacına ulaşır?” sorularındır (Piché, 2013:19).

İşte bu sorulardan hareketle birçok göç kuramı oluşturulur. Bunlardan biri de kökeni, E. G. Ravenstein'in çalışmalarına dayansa da (Çelik, 2005:174), Everett S. Lee'nin 1966 yılında kaleme aldığı “A theory of migration” adlı makalesinde gündeme getirdiği, “*itme-çekme modeli*”dir. Bu model, yaşanan ve yerleşilmek istenen uzamlarla ilgili bir dizi faktörü kapsar (Lee, 1966:47).

Lee, göç kararının alınmasına ve sürecin başlamasına yol açan faktörleri dört ulamda toplar:

1. Yaşanan uzamla ilgili faktörler,
2. Göç edilecek uzamla ilgili faktörler,
3. Ara faktörler,
4. Bireysel faktörler,

Göçü tetikleyen “*itici*”/olumsuz (-), “*çekici*”/olumlu (+), “*nötr*” (o) ve “*engelleyici*” faktörler vardır (Piché, 2013:21). Lee'nin verdiği örneğe göre, iyi bir iklim “*çekici*”, kötü bir iklim ise “*itici*” faktördür. Eğitim koşulları iyi olan bir uzam, küçük çocukları olanlar için “*çekici*”(+) , çocuğu olmayan bir ev sahibi için ise, yüksek emlak vergisi nedeniyle “*itici*”(-) değer taşır. Oysa vergilendirilecek emlağı bulunmayan bekar bir erkek, bu duruma kayıtsızdır (o) (Lee, 1966:50).

“*İtici*” faktörlerin en önemlileri fakir ülke/kentlerdeki ekonomik, toplumsal ve siyasal durumdur. Zengin ülke/kentlerin karşılaştırılabilir avantajları ise “*çekici* faktörleri” oluşturur. “*Az gelişmiş bölgeler, yüksek nüfus yoğunluğu, düşük ücretler ve ekonomik istikrarsızlıklar sebebiyle göçmenleri iterken, yüksek ücretler ve iş fırsatlarının çok olduğu gelişmiş bölgeler göçmenler için çekicilik kazanmaktadır.*” (İslamoğlu, Yıldırım alp & Benli, 2013:51). İnsanların genellikle kayıtsız kaldığı “*nötr*” faktörler göçe olumlu ya da olumsuz bir katkı sağlamaz. Emre Kongar'a göre “*kırsal alanlardaki yaşam koşullarının elverişsizliğinden doğan “itici öğeler”, Türkiye'deki kentleşme süreci açısından çok önemli bir etki sahibi olarak gözükmektedir*” (Kongar, 1998:550). Söz konusu “*itme-çekme*” faktörleri hem göç edilen hem de yerleşilmek istenen uzamlar açısından kendi içlerinde irdelenmeli ve değerlendirilmelidir (Çağlayan, 2006:74)

Lee, “*itme-çekme modelini*” şöyle tablolaştırır: (Lee, 1966: 47)

Her uzamda, göçü çeken ya da iten sayısız faktör vardır ve bunlar göç eden insanları farklı şekillerde etkiler. Yaşanan bazı olaylar da, bölgelerin kişiler üzerindeki etkisini artırır ya da azaltır. Daha açık bir ifadeyle, göç edilen ve yerleşilmek istenen uzamlardaki bu (+) ve (-) faktörler, her göçmen ya da gelecekteki göçmen adayları için farklı şekillerde tanımlanır. “*İtme ve çekmeyi oluşturan faktörler göç alan ve göç veren merkez’in sahip olduğu özelliklerden kaynaklanmaktadır. Kırsal alanların itici olması, bireyin göç kararında tek başına etkili değildir. Göç edilecek merkez’in, göç etme isteğini tatmin edecek şartları sağlaması gerekmektedir.*” (İslamoğlu, Yıldırım alp & Benli, 2013, s. 51). Yerleşilmek istenen uzamın gerçek yarar ve zararları ancak orada yaşandıktan sonra değerlendirilebilir. Birçok giz vardır; oraya tam bilgiyle ulaşamaz (Piché, 2013, s. 104). İnsanları çeken ya da iten faktörler, ne toplumbilimci ne de doğrudan göçten etkilenenler tarafından ayrıntılı bir şekilde anlaşılabilir. (+) ve (-) lerin hesabı eksiktir (Lee, 1966, s. 50). Göçmenler için yerleşmek istedikleri uzama kabul edilmeleri konusunda bir belirsizlik her zaman vardır. Göç, uzamda “*yer değiştirme konma, konaklama, yerleşme, uyum ve bütünleşme aşamalarıyla devam eder. Göç edilen, yerleşilen yerde uyum gerçekleşemediği sürece göç eylemini tamamlanmış kabul etmek eksik olur; çünkü vardığı yere uyum sağlayamamış birey, aile ya da grup potansiyel bir göçmendir. İlk fırsatta yeniden yer değiştirme eğiliminde olacaktır. Dolayısıyla dikkatlerin, özellikle sürecin başlangıcına, mekânda eyleme dönüşmeden önceki davranış sürecine odaklanması gerekir. Bu süreç yaşanmadığı takdirde, göç eylemi zaten gerçekleşmeyecektir. O nedenle tüm göç eylemlerinin ve süreçlerinin temelinde bireyin ya da ailenin davranışı yer almaktadır*” (Çakır, 2011, s. 131).

Göç sürecinin ardından, göçmenlerin kentlileşmeleri beklenir. Bunun için de bir “*kültürlenme*” sürecine gereksinim vardır. Berry, “*bütünleşme, ayrışma, asimilasyon ve marjinalleşme*” olmak üzere dört farklı “*kültürlenme*” stratejisinden söz eder (Amin, 2012, ss.106-107). “*Kültürlenme*” bir yandan “*birey ve aile ilişkilerine*” diğer yandan da “*gruplararası ilişkilere uzanır; psikolojik ve sosyo-ekonomik-kültürel uyumu içerir*” (Kağıtçıbaşı, 2014, s. 121). Göçmenler farklı bir kültürle karşı

karşıya kalır, kentsel yaşama uyum sağlayamazlar. Büyük çoğunluğu için yeni değerleri benimsemek hiç de kolay değildir.

Birey, bir yandan kendi kültürünü korur ve diğer yandan da yerleştiği yeni uzamın kültürüyle uyum sağlarsa, içinde yaşamaya başladığı yeni toplumla “büütünleşir”. Kendi kültürünü korumayı arzu eder ve yerleştiği yeni uzamdaki toplumla kültürlerarası bir bağ kurmayı yadsırsa bu durumda da bir “ayrışma” görülür. Kendi kültürünü ve baskın kültürü yadsırsa bir “marjinalleşme”ye yönelir. Yerleştiği yeni uzamın kültürünü benimseyip kendi kültürünü ikinci plana iterse de bir “asimilasyon”a maruz kalır.

“Göç, güdülenmenin olgunlaşması ile gerekli sosyal ve ekonomik şartların oluşması sonucunda başlar” (Demireli, 2004, s. 7). Kararın alınmasında ekonomik faktörler her zaman daha etkilidir (Caselli, Vallin & Wunsch, 2003, s. 62). Ülkemizdeki iç göçlerde, “çekici faktörler” söz konusu olduğunda genel olarak ilk sırayı “kentlerdeki iş olanakları ve yüksek ücretler”, ikinci sırayı “toplumun kültürel değerleri”, üçüncü sırayı ise “büyük kentlerin eğitim ve sağlık” olanakları alır” (Kongar, 1998, s. 553). “İtici” ve “çekici” faktörlerin bağdaşımı, göçlerin yoğunluğunu ve yönünü belirler (2001, Office des publications officielles des Communautés européennes, s.3).

İç ve dış göç yazında da birçok romana konu olur. Gaye Hiçyılmaz da, *Fırtınaya Karşı* adlı yapıtında kırsal alandan Ankara’ya göç eden göçmen ailelerin dramında ülkemizin iç göç gerçeğine ve beraberinde getirdiği sorunlara dikkat çeker. “Kır-kır, kır-kent, kent-kent ve kent-kır yönünde ortaya çıkan iç göçler, içerisinde kırsal alandan kente göç, kültürel, toplumsal ve ekonomik anlamda değişmeyi süratlendiren ve sonuçları itibarıyla olumlu ve olumsuz sonuçlara neden olan bir olgudur” (Es, M & Ateş, H. 2008, s. 211). Kırdan kente göç özellikle büyük kentlerde yoğunlaşır (Dincel, H. & Erdoğan, N. 1989, s. 41).

Şimdi *Fırtınaya Karşı*’yı, Lee’nin göçmenden çok göçe odaklanan “itme-çekme modeli”ne göre değerlendirmeye çalışalım.

Çözümleme aşaması

Romanda ailelerin kırdan kente göçü söz konusudur: Sosyo-ekonomik nedenlerle göç eden Mehmet’in, amcası Yusuf’un ve dayısı Osman’ın aileleri, eğitim için göç eden arkadaşı Hayri’nin ailesi, yoksulluk ve baba şiddetinden kaçan Muhlis ve abisi.

Bu insanlar için “çekici ve “itici” faktörler arasında büyük farklar vardır. “Bireysel eşikleri etkileyen ve göçü kolaylaştıran ya da durduran birçok bireysel faktör” (Lee, 1966, s. 51) devreye girer. Her bir aile için gerçeğe dönüştürülmek istenen düşler “çekici” faktörleri oluşturur. Kimileri iş bulacak, kimileri daha iyi koşullarda yaşayacak, sağlık hizmetlerinden yararlanacak, kimileri de daha iyi bir eğitim alacaktır. “İtici faktörler” ise içinde yaşadıkları ya da yaşamak zorunda bırakıldıkları toplumsal ve ekonomik koşullardan kaynaklanır: Köyde ortaokul ve doktor yoktur. Çocuklar, kasabadaki okula gidebilmek için iki saat boyunca yürürler;

zorlu kış koşullarında yolda soğuktan donanlar bile olur; yeni doğan bebeklerin büyük çoğunluğu ölür (Hiçyılmaz, 1992 : 8). Bu da söz konusu göçlerin çoğunluğunun hem toplumsal çevre hem de iş değiştirmeyi içeren “gönüllü” ya da “zorunlu” göç olduğunu ortaya koyar. “Gönüllü göç”te, bireyler kendi hür iradeleriyle, “zorunlu göç”te ise başkalarının iradesiyle hareket ederler.

Göç kararından önce, yeni uzamın “potansiyel yararlarından” söz edilir; bireysel düzeyde sağlayacağı olumlu katkılar gündeme getirilir. Göçle sonuçlanan şey, göç edilen ve yerleşilmek istenen uzamdaki güncel faktörlerden daha çok bu faktörlerin algılanış biçimidir (Lee, 1966: 51).

Göç projesinin gerçekleşme aşamasında gerekli desteği sağlayan ailenin rolü yadsınamaz. Göç kararı aile bireyleri tarafından ortaklaşa alınır; bu kararlar yerel sosyo-ekonomik koşulların etkisinde kalır; ulusal ve uluslararası siyasal, toplumsal ve ekonomik yapıların gelişiminden etkilenir (Piché, 2013: 32). Görünüşte böyle olsa da, romanda gerçekte bu konuda etkili olan otoritenin simgesi babadır. Geleneksel ataerkil aile yapısı içinde, aile bireyleri babanın otoritesine boyun eğmek zorundadır. Göç insanları sevdikleri çevreden koparsa da, evdeki herkes, gönüllü ya da zorunlu, göçe eşlik eder. Çünkü, gereksinimlerini karşılayabilmek için, çalışmayan kadınlar, yaşlılar ve çocuklar aileye bağımlıdır (Lee, 1966: 51).

Mehmet’in ailesindeki herkes “*Büyük bir kentte yaşam daha iyidir değil mi?*” diye sorar birbirine. Çünkü önlerinde “*imrendirici?*” bir örnek vardır. Yıllar önce kente göç eden Yusuf Amcası, köye Mercedes ile döner, bu da zengin olduğunun ve daha iyi koşullarda yaşadığının kanıtıdır. Onun yaşadığı kente yerleşilmek istenmesi “*zincirleme göç?*”e gönderme yapar (Tekeli & Erder, 1978, s. 76). Göçte teşvik eden ve cesaretlendiren, aynı kente göç etmiş yakın ve hemşehrilerden, yani “*isteklendirme?*” sürecinde önemli bir işlev üstlenen “*enformel kaynaklar?*”dan alınan bilgilerdir. “*Kent göçmeninin sosyal ve ekonomik olarak dezavantajlı olduğu ve kentsel kurum ve örgütlenmenin yetersiz bulunduğu yeni çevresinde kendine destek ve güvence verecek bir ilişki ağı oluşturma ihtiyacı hemşehrilik bağında örgütlenmeyi ortaya çıkarmıştır?*” (Erman, 1996, s. 290). Bu akraba ve hemşehri ağı, “*himaye ya da yardımın yanı sıra, bilgilerin yayılması için bir temel sağlar. Sosyal ağlar içindeki etkileşimler hareket riskini ve göçün maliyetlerini azaltarak göçü kolaylaştırır?*” (Bal & Aygül, 2012: 194).

Lee’ye göre göç edilen ve yerleşilmek istenen uzamlar arasındaki bilgi alışverişi göçü kolaylaştırma açısından önemlidir. Yerleşilmek istenen uzamdaki koşullar, yaşanan uzamdaki durumun daha iyi değerlendirilmesine yardımcı olur. “*Ulaşım ve iletişim yapısına ilişkin teknolojik gelişmeler de iletici faktörler olarak göçü hızlandırmaktadır. İletişim araçlarının gelişimi, kırdaki yaşayanları şehirlerdeki yaşam konusunda bilgi sahibi yapmakta ve ulaşım sistemindeki gelişmeler de aynı şekilde kırdaki nüfusun hareketliliğini artırmaktadır.*” (İslamoğlu, Yıldırım alp & Benli, 2013, s. 51.) Aynı uzama göç etmek, barınma, uyum sağlama ve iş olanakları açısından kolaylık sağlar. İlk göç edenler engelleri aştıkça ve kentte kendilerine bir yer edindikçe, daha sonra göç edecek olanların üzerinde etkili olur ve görünüşte

onlar için engelleri daha kolay aşılır kılarlar (Piché, 2013:21). Böylece iki uzam birbirine bağlanır ve bir altyapı oluşur. Yeni göçmenler, eski göçmenlerin deneyimlerinden yararlanırlar (Bal & Aygül, 2012:194-195).

Göç öncesi, gidilecek uzamın “*itici faktörler*”inin farkında olan tek kişi, babası tarafından alınan göç kararını kabul etmek zorunda kalan onbir yaşındaki Mehmet'tir. Göç kararı büyükler tarafından alınır. Kente göç etmek, doğayla başbaşa yaşam sürmeye veda etme anlamına gelir. Baharda açan çiçekler, uzayıp giden çimler, pırl pırl parlayan yıldızlar, sacın üzerinde pişirilen gözlemeler, büyüklerin anlattığı öyküler ve görülen o güzel düşler artık olmayacaktır (Hiçyılmaz, 1992:6-7). Onu bu konuda bilinçlendiren ve gerçeği görmesini sağlayan, iki yıl önce eğitim için kente göç eden arkadaşı Hayri'nin mektuplarıdır:

“Yusuf Amca'nın elektriği sıyrılan evler, bin bir çeşit mal satan büyük dükkânlar hakkında anlattığı harika hikâyeler doğru olabilir ama bunun bir de öteki yüzü var diye düşünür” (s. 8).

Göçün tüm sorunları çözeceğine ve daha iyi bir yaşamın kapılarını aralayacağına inanan babanın, kamyonun yüklenme aşamasında söyledikleri, “*ken insanı*”dan “*kent insanı*”na geçiş sürecinin daha kente ulaşmadan başladığına ve göçten beklentilerin ne kadar yüksek olduğuna işaret eder. Köyde günlük yaşamda gereksinimlere yanıt veren bazı eşyalar artık beğenilmez. Bu eğilim belki de “*kentlileşmeye*” ve “*tüketim kültürü*”ne” özenmenin ilk göstergesidir. Aile için ara engeller olarak tanımlayabileceğimiz eşyaların göçe engel oluşturması aşılabilir minimal düzeydedir ve bir bağlayıcılığı yoktur (Lee, 1966, s. 50-51):

“Bırak bunları bırak kadın, Bu dökiüntülere ihtiyacımız yok, bırak onları!” “Buna da gerek yok!” Ben sana yenisini alırım. Şehirde sana çamaşır makinesi alacağım. Orada bazı şeyleri başka türlü yapacağız, söylüyorum sana bırak bunları” (Hiçyılmaz, 1992: 18).

Göç kararı, aile için daha iyi bir yaşam sürme adına atılan ilk adım olsa da, doğup büyüdüleri uzamdan ayrılmak kolay değildir. Etrafı büyük bir sessizlik kaplar. Yudumladıkları demli çayları onca şekere rağmen hala tatsızdır. Umudun yerini, belirsizlik ve hüznün alır, belki de korku. Artık kimsenin söyleyecek sözü yoktur. Bir kez karar verilmiştir (s. 21). Yerleşim uzamı olarak seçilen kent, Yusuf Amca'nın yerleştiği ve zengin olduğu, öğretmenin öğrencilerine “*ziyaret etmenin herkesin görevi olduğunu*” öğrettiği başkent Ankara'nın “*kent hukuku dışı alan*”larından, yani gecekondu semtlerinden biri olan Şentepe'dir.

Ankara otogarında karşılaşılan her şey farklıdır. Büyük kentin keşmekeşi ve sorunları hemen başlar. İlk duygu “*relaşlı ve kalabalık*” caddeler karşısında duyumsanan şaşkınlıktır. Bu çevresel değişiklikte Mehmet'in moralini düzelten tek şey, arkadaşı Hayri'nin köpeği Korsan'ın yanında olması ve Hayri'yi yeniden görmeyi ümit etmesidir.

“Mehmet hayretle etrafına bakıyordu. Köydeki bütün yüzleri tanırken, birdenbire hiçbir yüzü tanımamak çok rahatsız edici bir şeydi. Köyde havanın kararmasıyla ortalgı bir sessizlik ve sakinlik kaplardı, burada ise ardi arkası kesilmeyen bir gürlütlü vardı” (s. 25-28).

Ankara’da, Şentepe’ye yerleşmiş olan Yusuf amca, “kentliler” gibi pantolon ve ceket giymiş; kravat takmıştır. “Etraftaki diğer evlerden daha büyük, tek katlı, dört köşe, çatısı kırmızı kiremitlerle örtülü bir evde” oturur (s. 28.). Evin dış görünüşü, dikkat çeken kırmızı kiremitleri ve büyüklüğüyle, gecekondu mahallelerindeki zenginlerin evlerinin görüntüsüyle bire bir örtüşür. Mehmet’in ailesi, emlak zengini olmuş, kurduğu tekstil atölyesiyle de “tarımdan sanayiye” geçmiş olan Yusuf Amca’yı konut ve iş bağlamında tek güvence olarak görür. Ancak yeni gelenleri kendisinden daha aşağıda gören eşi Fatma Hanım, bu göçten pek memnun kalmaz. Böylece S. Erder’in tanımladığı “yükselen aileler” (Erder, 1996:292–296) arasındaki yerini alır. Kendisine göre, daha önce göç etmiş ve ekonomik olarak da sınıf atlamış olmanın verdiği üstünlükle, onlara göre daha “kentli”dir. Köyden gelenler onun için “ötek”dir. Ekonomik, kültürel ve toplumsal anlamda “kentlileşmiş” bir tavır takınır.

“Kentlileşme, temelde insanların kentle bütünleşmesini ifade eder. Bütünleşme kavramı genelde, bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması anlamına gelir. Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir. Başka bir deyişle kirlilikten uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiş olarak da kentlileşme ifade edilebilir” (Es, 2008:30).

Ancak, büyük kentlerin sürekli göç alması kentlileşmenin önünde engel oluşturur ve göçmenlerin kentlilerle bütünleşmesini güçleştirir (Şen, s. 249).

Birçok alt kültürün bir arada bulunduğu gecekondu mahallesindeki “tabakalaşma”da Yusuf Amca’nın ailesi piramidin tepesinde yer alır. Fatma Hanım, mahalledeki diğer insanları beğenmez, çocuklarının kendilerinden ekonomik olarak aşağıda olanlarla görüşmesine izin vermez. Ağzını dolduran altın dişler, zenginliğini etrafındakilere her an anımsatır. Kibirlidir. Bir yandan, “kır insanı” olarak, misafir perverliğini göstermeye ve aileye kalacak bir yer vermeye çalışırken, diğer yandan da “kentli” olarak kiradan ve paradan söz eder. Mehmet’in deyişiyle, “bu insanlar kimseye bir şey vermez, eğer fırsat bulsalar ayak tırnaklarını bile satarlar”. Anamalcı yaklaşımları ve bencillikleri her davranışlarında su yüzüne çıkar. Amcası ve ailesi “yapışkan ağlarından uzak durulması gereken tombul örümcekler”dir (Hiçyılmaz, 1992: 45).

“Alt katmanda” kalmak yerine ekonomik olarak bir “üst katmana” geçme yolunda, diğer gecekondu sakinlerine göre, daha fazla yol alan Yusuf Amca, işveren konumuna yükselir. Ekonomik açıdan ve dış görünüm olarak “kentli” izlenimi verir, ancak geleneksel aile yapısından vaz geçemez. “Maddi kültür öğelerini kolaylıkla benimsemesine karşın, kültürel değerlerini aynı hızla değiştiremez” (Erman,

2004). Eşi ve çocukları onun otoritesine boyun eğer ve söylediği her şeyi buyruk kabul ederler (Tekeli & Erder, 1978: 62). Böylece, “toplumsal değer ve alışkanlıkları bakımından bir ucu köyde, öbür ucu kentte iki aile tipi arasında bir geçiş” yaşanır (Erman, 2004). Aile ne tam bir “kentli” ne de tam bir “köylü”dür. Onları, “kentte köylü” olarak tanımlamak daha doğrudur. “Hem köylü hem de kentli sayılabilecek tutum ve davranışlara bir arada sahiptirler”(1996, s. 290). Toplumsal açıdan değil, yalnızca ekonomik açıdan kentleştikleri ya da kentleşme yolunda ilerledikleri söylenebilir. Kente özgü yöntemlerle para kazanırlar. Böylece ekonomik alanda “büütünleşme” sürecine girmiş gibi görünseler de, özel alanda “ayrışma” sezinlenir. Çünkü “kültürlenme” (Amin, 2012: 106-107) sürecinde “kişi tek bir strateji tercihi olabileceği gibi kişinin bulunduğu yere göre de strateji tercihi çeşitlilik gösterebilir. Kişinin daha özel alanlarda (ev, geniş aile, etnik toplum gibi) tercih ettiği strateji, genel yerlerde (iş yeri, kamusal tüm alanlar vb.) tercih ettiği stratejiden farklı olabilir” (Şeker, 2006).

Aile, Yusuf Amca'nın yaptırdığı inşaatın dördüncü katına yerleşir. Bu uzam, köyden kente göçün ardından karşılaşılan ilk düş kırıklığıdır. “Kır-kent arasındaki etkileşimin ortaya çıkardığı, bir yerleşim yeri olmakla birlikte; kırsal hayattan kent hayatına geçiş nedeniyle kendilerine özgü birtakım kalıplar ortaya koyan bir kültürü temsil”(Keleş, 2004, s. 569) eden apartman gecekonduda, ülkemiz gerçeğine koşut olarak, camlar, elektrik, su ve döşeme yoktur:

“ Bu üç dört kat yüksekliğinde, daracak bir binaydı. Temeli öyle küçükü ki, bina insanın üzerine eğiliyormuş gibi görünüyordu. Hiç de bitmiş bir inşaata benzemiyordu. (...) Pencerelemin olması gereken deliklerden, Mehmet, bulutlu kent semalarında hiç yıldız olmadığımı gördü (...) çıplak betonun üzerine yataklarını sermişler, camsız pencereleri gazete kağıtları ile kapatmaya çalışmışlardı” (s. 30).

Büyük kentlerde, göçle gelen insanların barınma sorunlarına çözüm olarak düşünülen gecekondu mahalleleri romanda gerçekçi bir bakış açısıyla dile getirilir. Çünkü göçmenler genelde bu bölgelerde bir araya gelirler (Kongar, 1998 : 570):

“Mehmet elleriyle gözlerine şiper yaparak daha uzaklara baktı. Şimdi tepeler, tepeler ve yine tepeler görüyordu, hepsi gecekondu mahallelerinin küçük evleriyle kaplıydı. Kenti çepeçevre sarmışlardı” (Hiçylmaz, 1992 : 72-73).

Yusuf Amca köydekenden çok farklıdır. Sürekli zenginliğinden söz eder. Artık ekonomik anlamda bir “kentli” ve “Yusuf bey” olarak yakınlık derecesini dikkate almadan, bireysel çıkarlarını düşünerek, zamanı geldiğinde kardeşinden kira alacağını söylemekten çekinmez. Gecekondu semtinin zenginlerinden biri olarak saygı görür. Mehmet, Yusuf Amca'sını horoza, etrafındakileri de tavuğa benzetir:

“Tepesindeki bir tutam beyaz saç, çizgili yeleğinin üzerinden böbürlenircesine kaba-ran göğsü ile amcası tıpkı bir horoza benziyordu, onlar da onun peşinden giden bir sürü kalıksız tavuk gibiydiler”(s. 33).

Mehmet ve ailesi için etraftakilerle iletişim kurmak güçtür. İki aile arasında, gereksinimleri karşılama dışında iletişim yoktur. Hatta tek taraflı bir iletişimden söz edilebilir. Yusuf Amca'nın sözlerini aileye aktaran, emirler veren ve her şeyi kontrol eden Fatma Hanım'dır. Ekonomik bağlamda Yusuf Amca, top plumsal bağlamda ise Fatma Hanım daha etkin rol oynar. Oğulları Hakan çok bencildir ve Mehmet'in varlığından rahatsız olur. Bu kozmopolit kültürel yapı içinde, Mehmet kendisine daha yakın duyumsadığı yoksul çingene Muhlis'le iletişim kurar. Yusuf Amca'nın durumu iç göçün bir yüzünü, çocuklara şiddet uygulayan, özellikle de kızlara değer vermeyen, hor gören, küçük yaşta evlendirerek onların sırtından para kazanan bir aileye daha fazla tahammül edemeyerek kurtuluşu büyük kentte arayan, ancak aradığını bulmayan ve yok olan Muhlis'in durumu ise diğer yüzünü yansıtır.

"*Yerleşik yoksullar*" olduktan sonra, Mehmet'in ailesinin içinde bulunduğu durumdan hoşnut olduğu söylenemez. Evin büyük kızı Ayşe, babasının baskısıyla Yusuf Amcası'nın tekstil atölyesinde çalışır. Hatta anne bile çalışmaya başlayacaktır. Baba aynı atölyede hamaldır. Sürekli denetim altında olması "*kültürlenme*"sini engeller. Kendi köyünde çiftçilik yaparken, kentte bir "*sanayi işçisi*"dir. İşini sevmese de kimseye bir şey söylemez. Büyük umutlarla verdiği göç kararında, sorumluluğun büyük bölümü kendisine aittir. Suskunluğu, belki de durmadan yinelediği vaatleri yerine getirememiş olmanın mahçupluğudur. Büyükbaba ve büyükanne tamamen edilgendir. Büyük babanın sabahlara kadar ucu parıldayan sigarası, kırdan kente göçün içe sindirilmediğinin gizli tanığıdır. Kentteki yaşam çok farklıdır. Köyde neler olabileceğini kestirmek daha kolaydır. Oysa kentte her an hakkında bilgi olmayan şeylerle karşılaşılabilir. Bu da Mehmet'i korkutur (s. 63). Anne mahalledeki kadınlarla iletişim kurmaya çalışır. Onlar da göçmendir. Kadınlar arasında Fatma Hanım'ın ayrıcalıklı bir yeri vardır. Bu yeri "*sosyo-kültürel*" "*bütünlüşme*"ye değil ekonomik güce borçludur.

Aynı mahallede, "*kültürel dışlanma*"yla karşı karşıya kalan Muhlis'in evi, gecekonduardaki yaşam koşullarının altını çizer:

"Burası evden başka her şeye benzeyordu. Onlar veya başka birileri, iki ev arasındaki bu küçücük boşluğu doldurmuşlardı. Birbiri üzerine yığılmış ve balçukla sıvanmış gri bloklardan yapılmış bir arka duvar vardı. Daba alçak olan ön duvarda kapı büyüklüğünde bir delik bırakılmıştı. Yere devrilmiş olan kapı, ortaya dayanmış olarak duruyordu. Arka duvar ön duvardan daha yüksekti ve birkaç parça tahta yüksekte alçağa doğru uzatılmıştı. Çatıyı oluşturmak için, bunların ve daha başka bir şeylerin üzerine kalın bir naylon gerilmişti, fakat içerisi öyle karanlıktı ki, doğru dürüst görmeye imkân yoktu. Odanın arka tarafında demir bir karyola ve incecik pis bir şilte, yurtuk partuk birkaç battaniye vardı." (s. 45).

Düşlerini süsleyen ev ise bambaşkadır. Düşlerindeki evi ve uzamı at arabasına çizdiği resimde somutlaştırır:

"Kenarlara resimler çizdi. Dağlar, ovalar, parlayan güneşler yaptı etraflarına kavranan, dönen çiçek dallarından oluşmuş sular çizdi. Sonra arkaya, tam görünecek

yere beyaz merdivenleri, yemyeşil bahçesi olan bir ev resmi yaptı. Bahçeye fiskeyesinden beyaz ve mavi sular fıskıran bir havuz çizdi, su damlaları bir ırmak oluşturup arabanın her iki yanına çizilmiş şelalelerden akıyordu.” (s. 64).

Yaşadığı ev, iç göçle gelen sorunları, resmettiği ev ise her göçmenin düşlerini süsleyen ütopyik evi düşletir okura. İç göçün sağlıkla ilgili “*itici*” faktörlerini dile getiren de yine Muhlis'tir:

“Bizim köyde zaten hiçbir şey yoktu. Hastalandığın zaman, eğer çok kötüyse seni kasabaya kadar taşımaya değer mi, değmez mi ailen karar verirdi, çünkü yolda ölürsen, o zaman da çabalar boşa giderdi” (s. 53).

Romanda, Zekiye Hanım'ın varlığı anlamlıdır. İki göçmen çocuğun, tanıdığı gerçek bir kentlidir. Onun evinde gerçek kent yaşamının koşullarını görür ve tadarlar. Bu iki göçmen kuşun bir an için dinginliği duyumsadıkları tek uzamdır Zekiye Hanım'ın bahçesi ve evi. Bu uzamda sular asla kesilmez, her şey düşlerdeki kadar mükemmeldir (s. 66). Daha iyi bir eğitim almak için Mehmetlerden önce anne babasıyla birlikte kente gelen, ancak anne babasını kaybeden ve yaşadığı üzüntünün ardından sokaklarda yaşayan Hayri'ye kol kanat gerer. Böylece, “*bütünleşme*” yolunda sosyo-kültürel uyum sürecine giren yalnızca Hayri olur. Bir iyilik meleği olarak sunulan Zekiye Hanım, olanı değil olması gerekeni simgeler. Mehmet'in zengin bir kent eviyle karşılaşma anındaki düşünceleri, göçmenler ve kentlilerin yaşadığı farklı dünyaları vurgular:

“Mehmet komşularının televizyonunda birkaç film seyretmişti, onun için yabancı ülkelerde insanların böyle yaşadığını biliyordu, yani banyolar, cilalı tahta yer döşemeleri, çocukların tek başlarına yattığı oyuncak dolu yatak odaları filan. Ama yolun bir saat ilerisinde böyle evlerin olabileceği aklına bile gelmemişti. Köydeki insanların da iyi kötü bir şeyleri vardı., ancak Mehmet şu anda bambaşka bir dünyaya adımını atmıştı. Banyoda bütün rafı dolduran rengârenk havlular ve bir gardırop dolusu dizgi dizgi elbiseler görmüştü; tıpkı bir dükkân gibi. Her yerde bir şeyler vardı, resimler, perdeler, halılar.” (s. 77).

Oysa Mehmet'in ailesinin yaşadığı ev köydekinden daha sefil ve daha korunaksızdır. Yağmur ve fırtınada toz ve suyla dolar, apartman katı olsa da “*çarpık kentleşmenin*” bir sonucudur.

Göçün ardından, “*kültürlenme*” sürecine en erken giren ya da girdiği sanısına kapılan Osman'ın eşi Elif'tir. Birbirinden farklı “*itici ve çekici*” faktörler, beklentileriyle yakından ilgilidir ve psikolojik uyum aşamasında gönlü “*bütünleşme*”den yanadır (Amin, 2012, s. 106-107). Bu amaçla, “*üretim biçiminin*” ve ekonomik koşulların değişmesiyle, geleneksel büyük “*aileden çekirdek aileye dönüşme ve özgürleşme*” isteğini dışa vurur (Çakır, 2011, s. 139). Bu davranışında, toplumsal yaşam alanında, kır-kent karşıtlığı açıkça gözlemlenir. Farklı bir kültürle karşılaşmış olması, psikolojisini etkiler. Kentlilerin yaşam tarzına ve koşullarına imrenir. Onun için kentin “*çekici faktör*”lerinden en önemlisi sosyeteler gibi yaşamaktır. Gazetede kentteki sosyete yaşamıyla ilgili okuduklarından etkilenir

(Hiçyılmaz, 1992: 24). Kendisine göre planları vardır, etrafındakilerin ne yaptığıyla ilgilenmez.

Eşi Osman'ın bir bankada kapıcı olarak iş bulmasının ardından, Mehmetlerin yanından başka eve taşınmaya karar verir. Osman'ın sürekli bir işinin olması, Elif için bir güvencedir. Çünkü “*kişinin kentte yaşamasını anlamlı kılacak bir işe sahip olması ve bu işin kentli tarafından kabul edilebilir olması*” (Şen, s. 250) “*kentlileşme*” açısından önemlidir. O ana kadar kızına anne olan ve büyüklere itaat eden Elif, büyüklere otoritesine, içinde yaşadığı sağlıksız koşullara ve “*kentte köylü*” (Erman, 1996, s. 295) olmaya başkaldırır. Toplumsal bağımsızlığını kazanmak için yaşanan sınırlı uzamın dışına çıkar; kimliği için mücadele eder. Yerleşilen evle ilgili olarak, “*burada böyle yaşamaya devam edemem. Burada donarak ölüyoruz*” (Hiçyılmaz, 1992: 88) derken gözyaşı döker.

Başlangıçta eşinin tepkisiyle karşılaşsa da bir kadın olarak evini kendisi bulur. Bu başkaldırı köyden gelmiş Elif için bir zaferdir; kadının zaferidir. Tavandan yere kadar uzanan yeşil kadife perdeli bir ev düşler (s. 13). Kentliler gibi taksit ödemek ister. Ancak ne yazık ki, çevresindekiler bu durumu bir türlü kabullenmezler. Perdeleri dedikodu konusu olur. Güzel şeylere sahip olma ve düşlerini gerçekleştirme yolunda ilerlediğini düşünen bu genç kadına en gerçekçi yanıtı büyükbaba verir: “*Güzel tiyler takınmakla tavus kuşu olunmaz*” (s. 140). Böylece ne yaparsa yapsın, asla tam bir “*kentli*” olamayacaktır (s. 140). Bu gecekondu aileleri gerçekte “*köyle kentin arasına sıkışmıştır; ya kentli olup kurtulacak, ya da köylü kalarak mutsuzluk yaşayacaktır: Gecekondu ailesi 'araf'da bekleyen bir ailedir*” (Erman, 2004: 5).

Kentin, göç edenleri kucaklaması ve bir parçası olarak kabul etmesi kolay değildir. Aynı uyumsuzluk kente göç edenler için de geçerlidir. Birbirlerini anlayamazlar:

“Bu insanlar için bir şeyler yapmaya çalışmak neredeyse imkansızdı. Yollarını tamir etmeye kalkarsınız aptal gibi gider bendeğerlerin içine düşerler, elektrik bağlarsınız, bakın neler olur, gider çarpılır ve kendilerini öldürürlerdi”. (Hiçyılmaz, 1992, s. 160).

Roman boyunca kişiler açısından göçün “*itici*” ve “*çekici*” faktörlerini ve sonuçlarını aşağıdaki gibi sıralamak olasıdır.

Kişiler	“ <i>İtici</i> ” faktörler (köy)	“ <i>Çekici</i> ” faktörler (kent)	Sonuç
Yusuf Amca	ekonomik koşulların yetersizliği: yoksulluk	iş bulmak, zengin olmak	zengin olma
Aile reisi olarak baba	ekonomik koşulların yetersizliği, kuraklık, yoksulluk	iş bulmak, daha iyi koşullarda yaşamak, daha önce göç eden yakınları gibi zengin olmak	düş kırıklığı

Elif	yoksulluk, düşlerindeki yaşamdan çok uzak olmak, sağlık hizmetlerinin yetersizliği	iş bulmak., sağlık hizmetlerinden yararlanmak, kentliler gibi daha üst düzey bir yaşam sürmek, kentlileşmek	düş kırıklığı
Muhlis	yoksulluk, baba şiddeti, sevgisizlik	çalışmak, para kazanmak, mutlu olmak	ölüm
Hayri	eğitim hizmetlerinin yetersizliği	daha iyi bir eğitim almak	sıkıntıların ardından yaşamı düzene girer

Babasına karşı gelemediği için göçü kabul eden Mehmet'in durumu diğerlerinden daha farklıdır. Bu "zorunlu göç"te, babasının kararı zorlayıcı bir nedendir. Kentte köydekenden daha alt düzey koşullarda yaşamak istemez. Kendisini yabancı duyumsadığı bu ortamdan kaçma ve köye geri dönme arzusu günden güne güçlenir (s. 88). Hızlı psikolojik ve toplumsal değişime ayak uyduramaz. Toplumsal ve kültürel karışıklıklar sonucu ortaya çıkan belirsizlik, "bütünlüşme"yi engeller ve yabancılaşmaya ivme kazandırır. "Kendine özgü değerler sistemi, davranış, ilgi ve tutumları" (Tezcan, s. 123), içinde yaşamaya zorlandığı kültürden tamamen farklıdır. Böylece, "aile kurumunda gerçekleşen değişim, kuşaklar arası çatışmayı meydana getirmekte ve ciddi sorunlara yol açmaktadır" (Şen, s. 245). Göç Mehmet'i bir ergen olarak olumlu değil olumsuz yönde etkiler. Psiko-sosyal düzlemde "kültürleşme" düzeyi diğer aile bireylerinden daha düşüktür. Kendi kültürünü korumayı arzu eder ve göç ettiği yeni uzamdaki kentlilerle ve "kentte köylülerle" kültürlerarası bağ kurmayı yadsıyarak "ayrışma" yaşar. Bir kimlik oluşturamaz. Öz değerleri, yeni bir çevreye uyum sağlamasını güçleştirir. Köye dönmeye karar verir. Onun gözünde "itici" ve "çekici" faktörler yer değiştirir.

Mehmet	"İtici" faktörler (kent)	"Çekici" faktörler (köy)	Sonuç
	yabancı bir uzam, kalabalık, daha kötü koşullarda yaşamak, sömürülmek ve paranın kölesi olmak, aile bağlarının kopması	mutlu bir yaşam, uyum içinde yaşamak., doğayla bütünlüşmek, güçlü aile bağları	düş kırıklığı, köye dönüş

Evde kendisini kentte yabancı duyumsayan yalnızca Mehmet değildir. İçten içe herkes aynı duyguyu paylaşır, ancak bunu sözlü olarak ifade etme cesaretleri yoktur. Muhlis'in köpeği Korsan'ı büyük bir memnuniyetle karşılarlar, çünkü tanıdık bildik bir yüzle karşılaşmak onları da mutlu eder (s. 34). Evdeki yaşlılar sürekli kapalı uzamdadır. Diğer aile bireyleri ise ev ve tekstil atölyesi arasındaki sınırlı uzamda yaşarlar. Çoğunlukla yakın akrabaları Fatma Hanımla iletişim kurduklarından ya da kurdukları sanısına kapıldıklarından "kültürleşme" olanağı bulamazlar; "kentte köylü" olmaya mahkumdurlar. "Kent'in değer-norm sistemini, davranış kalıplarını içselleştiremezler" (Bal & Aygül, 2012: 196). Böylece, sınırlı

uzamdaki sınırlı iletişim, göçmenlerin “*kentli*” kimlik oluşturmalarını engeller (Kağıtçıbaşı, 1982: 15).

Köyde kendi toprağının efendisi olan aile, kentte başkasının emrinde köle konumunda, anamalcı düzenin kurbanı olur. Mehmet, Yusuf Amca’sının aileyi *ötekî* olarak gördüğünün ve sömürdüğünün bilincindedir. İmzalattığı kira kontratında ailenin toplam aylık gelirinden daha fazla para talep eder. Bu da daha çok kişinin iş bulması ve çalışması demektir. Ailesini bir gelir kapısı olarak gören Yusuf Amca akrep, ailesi ise solucandır. Kentte, akraba bile olsa, ekonomik olarak güçlü olan zayıfı ezer. “*Herkes solucanın üzerine basarak yürür, ancak hiç kimse akrebe satmaz.*” (Hiçyılmaz, 1992, s. 133). Ailesinin tek uğraşı para kazanmaktır. Bu uğurda bitmek tükenmek bilmeyen korkunç bir savaşın içine girerler (s. 136). Bu kurtulması olanaksız bir hastalıktır. Çünkü kentte para çabuk biter. “*Güneşi gören kar gibi erir*” (s. 34).

Aile, daha çok para kazanma uğruna, birçok değerini kaybeder. Birbirlerine olan bağlılıkları azalır, bireysellik ön plana çıkar ve duygular körelir. Göçün “*itici*” faktörleri arasında yer alan eğitim hizmetlerinin yetersizliği, bu kez de kentte maddi açıdan “*itici*” faktör olmayı sürdürür. “*Kendilerinden sonra gelecek olan genç kuşaklara veya çocuklarına iyi bir gelecek, daha iyi yaşam ve eğitim imkânları sağlama*”yı (Şen, s. 238) planlamaları yeterli olmaz. Mehmet’in okul masrafları konuşulur, para gerektiren bu masraflı işten vazgeçilir. Kendi kararlarını kendileri veremez, kendileri için değil, Yusuf Amca için çalışırlar. Elif’in kızı Filiz’in ve Muhlis’in ölümünü sıradan bir olay gibi algılar, üzülmezler. Artık kendi düşünceleri yoktur. Yusuf Amca’nın ve Fatma Hanım’ın doğruları onlar için de doğrudur. Toplumsal yapı ve ilişkiler boyutunda görünüşte akrabalık devam etse de gerçekte aradaki tek bağ paradır. Mehmet’in vahşi kuş eğretilmesinde “*kar insanının*” kendisine nasıl yabancılaştığı, mücadele gücünü nasıl kaybettiği ve düzene nasıl boyun eğdiği vurgulanır:

“Mehmet kendi ailesinin bu şekilde davranacağını hiç ummamıştı. Annesi zavallı Filiz’in ölümünün daha iyi olduğunu söyledi. Mehmet yine o kuşları düşündü. Sonunda kafesin parmaklıklarına karşı çürpünmeyi keserek, tabana tünerler ve başlarını kabarık tüylerinin içine gömüp küçük gözlerini yumarlardı.” (Hiçyılmaz, 1992, s. 149).

Sonuç Yerine

Kırsal ve kentsel uzamlarda yaşananlara koşut olarak “*itici*” ve “*çekici*” faktörlerin yer değiştirdiği *Fırtınaya Karşı*, ülkemizin iç göç gerçeğini tüm yönleriyle yansıtır. Gaye Hiçyılmaz, göçün ardından yaşanan pişmanlıkları, düş kırıklıklarını, daha iyi yaşam koşullarına kavuşma adına yok olan yaşamları, kent çarkının dişlileri arasına sıkışıp kalan göçmen “*kar insanının*” anamalcı düzen içerisinde karşı karşıya kaldığı sorunları, “*kültürlenme*” sürecini ve onu sömüren “*kentte köylüleri*” ve “*kentlileri*” anlatır. Ailelerden, hatta bireylerden her biri için farklı bir “*kültürlenme*” stratejisinden söz etmek olanaklıdır. Bu insanlar, psikolojik ve toplumsal uyum bağlamında bir değişim ve dönüşüm yaşıyor

izlenimi verseler de, göç sonrasında kendilerinden beklenen “bütünleşme”yi başaramazlar. Tüm anlatıda her şeyi para olarak gören Yusuf Amca'nın ve eşi Fatma Hanım'ın “kentleşme” çabaları gecekondulu mahallesinde kendileri gibi göçmen olan komşularından ve yakınlarından ekonomik olarak bir üst tabakaya geçmekten öteye gidemez. Diğerleri için ise durum daha da içler acısıdır. Kendileri olmaktan ve kimliklerinden uzaklaşıp, ekonomik olarak daha güçlü olanın emrine girer ve köleleşirler. Göçün ne anlama geldiğinin, değerlerin nasıl kaybedildiğinin, köy ve kent kültürü arasında nasıl bocalandığının bilincinde olan Mehmet, kurtuluşu doğduğu topraklara geri dönmeye karar vererek bulmuş gibidir. Göç çözüm getirmez; sorunlara sorun ekler; sonuç düş kırıklığıdır. “Hepsi nasıl ölüneceğini, ölmek için milyonlarca usül bilir, ancak hiçbiri yaşamayı bilmez” (s. 150). Romanda da olsa, mutsuz göçmenler halkasına birkaç aile daha eklenir.

Kaynakça

- Amin, A. (2012). Stratégies identitaires et stratégies d'acculturation: deux modèles complémentaires. *Alterstice*, 2(2), 106-107.
- Bal, H. & Aygül, H. H. (2012). Göçle gelenlerin toplumsal sorunları (Isparta örneği), *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27), 194-195.
- Caselli, G., Vallin, J. & Wunsch, G. (2003). *Les Déterminants de la migration*. Paris: Editions de l'Institut national d'études démographiques.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, (17), 67-91.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142.
- Çelik, F. (2005). İç göçler: “Teorik bir analiz”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 167-184.
- Demireli, B. A. (2004). Doğu'da Göçün Temelleri. *Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Eleştirel - Yaratıcı Düşünme ve Davranış Araştırmaları Laboratuvarı Pivolka*, (14), 7-12.
- Dincel, H. & Erdoğan, N. (1989). “Türkiye'de Kentsel Mekânı Biçimlendirmede Gecekondunun Potansiyeli”. *Mimarlık* 238, 41-42. Erişim: 03 Şubat 2015, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/568/9133.pdf>.
- Erman, T. (1996). “Kentteki Göçmenin Bakış Açısından Kent/Köy Kimliği “Niçin Köylüyüz Hala?” *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 51(1), 289-304. Erişim: 24 Şubat 2015, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/476/5523.pdf>.
- (2004). “Gecekondulu Çalışmalarında “Öteki” Olarak Gecekondulu Kurguları”. *European Journal of Turkish Studies*, (1). Erişim Tarihi: 24 Şubat 2015, <http://ejts.revues.org/85>.
- Erder, S. (1996). İstanbul'a bir kent konu: Ümraniye. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Es, M. & Ateş, H. (2008). “Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri-I”. *Yerel Siyaset* (30) 26-38. Erişim: 11.01.2015, <http://www.yerel-siyaset.com/pdf/haziran2008/7.pdf>.
- Facteurs d’attraction et de répulsion à l’origine des flux migratoires internationaux: rapport comparatif (2001). Luxembourg: Office des publications officielles des Communautés européennes.
- Hiçyılmaz, G. (1992). *Fırtınaya Karşı*. (Çev: Demet Günver). Ankara: İnkılap Kitabevi.
- http://oppenheimer.mcgill.ca/IMG/pdf/Piche_Les_fondements_des_theories_migratoires_contemporaines_-_2013.pdf
- İslamoğlu, E., Yıldırım, S. & Benli, A. (2013). “Türkiye’de Tersine Göç ve Tersine Göçü Teşvik Eden Uygulamalar: İstanbul Örneği”. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(4), 46-66. Erişim Tarihi: 23.02.2015, <http://www.sakaryaiktisat.com/Makaleler/8dxd5e6e98q.pdf>.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). “Sonsöz Kültürleşme ve Aile İlişkileri”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 (34), 120-127. Erişim: 26 Şubat 2015, <http://www.turkpsikolojijazilari.com/PDF/TPY/34/8.pdf>.
- Keleş, R. (2004) *Kentleşme Politikası*, 8.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.
- Kongar, E. (1998). *21. Yüzyılda Türkiye, 2000’li Yıllarda Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lee, S. E. (1966). “A theory of Migration”. *Demography*, 3(1) 47-57. Erişim Tarihi: 20 Şubat 2015, <http://www.cedir.fr>.
- Piché, V. (2013). *Les théories de la migration*. Paris: Ined.
- Şeker, B. D. (2006). “Kente Göç Etmiş Bir Örneklemede Kültüre Uyum (Kültürleşme) Süreçleri”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(2) 1-31. www.insanbilimleri.com.
- Şen, M. “Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi”, <http://calismatoplum.org/sayi40/sen.pdf>, 08.03.2015.
- Tekeli, İ. & Erder, L. (1978). *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tezcan, M. “Gençlik ve yabancılaşma”. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/519/6511.pdf>, 08.03.2015.

ABSTRACT

**Internal migration in the context of *pushing* and *pulling* factors:
Against the Storm by Gaye Hiçyılmaz**

Migration, with regard to sociology, is defined as settling from the location they live into another place temporarily or permanently due to economic, social and political reasons. It is built on the parameters such as the change of “*location*”, “*work*”, and “*social relations*”, and divided into two as internal migration and emigration. The reality of internal migration and emigration in our country is tackled in literature. In this context, Gaye Hiçyılmaz, in her work *Fırtınaya Karşı*, in which she lays emphasis on the reality of internal migration of our country, brings forward the disillusionments of the families immigrating to urban from rural “voluntarily” or “involuntarily” with great expectations. In this article, *Fırtınaya Karşı*, has been examined in accordance with the “push and pull-” model of Everett S. Lee taking her place among the migration theorists. According to the model including “*pushing*”/negative and “*pulling*”/positive factors, leaving the currently lived place because of some “*pushing factors*”, people immigrate to the locations they believe “*pulling factors*” wait for them. These factors which are different from each other are related to individuals’ expectations. Behind migration, the problem of psychological rapport appears and the “*acculturation*” process, bringing the concepts “*integration*”, “*separation*”, “*marginalisation*” and “*assimilation*”, starts. Throughout the novel built on the immigration from rural to urban, the reader witnesses how “rural people” feel alienated from themselves, whatever they do they never integrate into urban in real terms, and they are between these two places, that is they stay in “limbo”. It is possible to summarize the novel with a proverb the grandfather says: “*Putting on beautiful feathers does not make you a peacock.*”

Keywords: Internal migration, acculturation, repulsion-attraction model, urban people, rural people.